

ΕΥΕΓΓΕΛΙΟΣ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ

592/98.
34.70.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ.

- Ἐν Τραπεζοῦντι μεί. 3.
- Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. 4.
- Ἐν τῷ ἑξωτερικῷ " 5.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ
Δ. ΕΙΦΙΑΙΝΟΣ.

Ἐν Τραπεζοῦντι τῇ 1 Σεπτεμβρίου
1881.

Ἡ Συνδρομὴ
προπληρωτέα.

Ἐκαστον φύλλον τιμᾶται
παράδ. 60.

ΑΝΤΑΓΩΓΙΣΣΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΠΑΝΤΟΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ.

Βίσε χόμεθα εἰς τὴν δευτέραν περίοδον τοῦ ἡμετέρου Περιοδικοῦ αἰετῶς διανύσαντες τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐκδόσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποῦ καταβάλομεν πᾶσαν προσκᾶθειαν ὅπως κατὰ τὸ ἐνὸν ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν. Εἰ καὶ ἡ σύνταξις καὶ ἐκδόσις Περιοδικοῦ ἐν πόλει, ὅπου ὑπάρχει λίαν περιορισμένη τάξις λογίων, εἶναι ἔργον δυσχερὲς καὶ ἥμισυ τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ἐφικνούμενον, ἀνεφάρτητον δ' ἐν μέρει τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ τῆς προθυμίας τοῦ ἐκδότου, ἐν τῷ κατὰ τὸ προσεχές ἔτος θέλομεν λουθῆσαι τὴν ἐκδοσιν, μέ-

χρις οὗ κατὰ τὰς ἡμετέρας προσδοκίας θέλομεν ἐπιτύχει ἄδειαν ἐκδόσεως ἐφημερίδος, καὶ θέλομεν καταβάλει πᾶσαν ἐνέργειαν, ὅπως ὑπερβῶμεν ἀπάσας τὰς δυσχερείας, ἃς παρουσιάζει ἡ ἄλλειψις τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ὑποστηρίξεως πρὸς μεταρρυθμίσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ φύλλου, ἣν μεθ' ὅλα ταῦτα θέλομεν ἐπιδιώξει δημοσιεύοντες ὅσον ἐνεστι ὑλὴν ἑκλεκτὴν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιχώριον. Περὶ τοῦ ἡμετέρου Περιοδικοῦ κρίνοντες αἱ ἡμέτεροι συνδρομηταὶ δεόν νὰ ἦναι ἐπιεικεῖς καὶ νὰ μὴ ἀπαιτήσωσι παρ' ἡμῶν συναγωνισμόν πρὸς τὰ περιοδικὰ μεγαλοπόλεων, ὅπου καὶ ἡ πληθὺς συντακτῶν καὶ λογίων ὑποβοηθοῦσι καὶ ὑποστηρίξου τὴν ἐκδοσιν ἐπομένως ὑπὸ ποικίλῃ

Π
992

ἐκλεκτῆ πληροῖ τὰς σελίδας τῶν περιοδικῶν τούτων. Ἡ τοιαύτη αὐτῶν κρίσις καὶ σύγκρισις ἤθελεν εἶσθαι ἄτοπος ἵνα μὴ εἴπωμεν καθ' ὀλοκληρίαν ἄδικος. Ἐν πόλει, ὅπου τὸ πρῶτον συνιστάται τυπογραφεῖον, εἶδε δὲ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὸ πρῶτον τὸ παρὸν περιοδικόν, ὅπου ὑπάρχει, ὡς προείπομεν, ἐπαισθητῆ ἔλλειψις λογίων καὶ περιορισμένος κύκλος ἀναγνωστῶν, οὔτε ἡ συνήθης δαπάνη διατηρήσεως συντάκτου καὶ τυπογραφείου δύναται νὰ καλυφθῆ, ὡς ἀπέδειξεν ἡ δαπάνη τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ τῆς πρώτης περιόδου, πολλῶ μᾶλλον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιζητηθῆ ἢ βελτίωσις τοῦ φύλλου διὰ μεγαλειτέρας δαπάνης, ἣν ἤθελεν ἀπαιτήσῃ τοιαύτη μεταρρύθμισις. Ἐν τούτοις θέλομεν ἐπιδιώξῃ τὴν δυνατὴν βελτίωσιν τοῦ φύλλου περικόπτοντες πᾶσαν περιττὴν δαπάνην πρὸς πρόσληψιν ἰκανοῦ συντάκτου καὶ περιοριζόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ὕλην ἐπιχώριον καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν.

Ἡ συνδρομὴ διετηρήθη καὶ διὰ τὸ παρὸν ἔτος ἡ αὐτῆ, καὶ πιστεύομεν οἱ ἡμέτεροι συνδρομηταὶ δὲν θέλουσιν ἔχει παράπονα διὰ τὴν τιμὴν τῆς συνδρομῆς, διότι νομίζομεν μετὰ τόσας δαπάνας καὶ τόσας δυσχερείας εὐωτότερον ἀπόκτημα διὰ πάντα φιλαναγνώστην δὲν δύναται νὰ εὑρεθῆ. πιστεύομεν λοιπὸν οἱ συνδρομηταὶ ἡμῶν ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἡκιστα ἐπιδιώκομεν σκοπὸν κερδοσκοπικόν, ἀφ' οὗ οὔτε αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐκαλύφθησαν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐπιζητούμεν τὴν κοινὴν ὠφέλειαν εἰς ἣν καὶ οὔτοι διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ φύλλου θέλουσι τὰ μέ-

γιστα συντελέσει, θὰ συνδρομῶσιν ὡς καὶ πρότερον, τὸ ἡμέτερον φύλλον καὶ διὰ τῆς τακτικῆς αὐτῶν συνδρομῆς πάσης ἄλλης ὑποστηρίξεως θέλουσι καὶ ἀστήσει δυνατὴν τὴν τακτικὴν ἐκδοσὶν τοῦ φύλλου καὶ πιθανωτέραν τὴν βαθμιαία αὐτοῦ προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν, ἣτι οὔτε ἄνευ δαπάνης εἰς ἣν προθύμως ὑπέβλήθημεν ἐπιχειρεῖται, οὔτε προάγεται ἀνεῖ συνδρομῆς καὶ ἠθικῆς ὑποστηρίξεως, εὐέλπιδες ἀναμένομεν.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΛΟΓΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΟΝΤΙΩΝ.

ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ Ο ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΩΣ.

Ὁ ἐξοχώτερος ἀνὴρ καὶ ἐπιφανέστερος λόγιος, ὃν ἐγέννησεν ἡ Τραπεζὴ εἶναι βεβαίως ὁ Βησσαρίων. Περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου, περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ πολλαὶ ἐν Εὐρώπῃ συνεγραφήσαν πραγματεῖαι, ἐσχάτως μάλιστα ἐξεδόθη καὶ πολυσελίδος τόμος, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρ' ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι διατελεῖ ἄγνωστος καὶ οὐδεὶς περὶ αὐτοῦ εἰδικώτερον ἐγένετο λόγος ὄχι τόσον, διότι δὲν κατεῖχε περιφανῆ θέσιν μεταξὺ τῶν τότε λογίων, ἴσως δὲ ἦτο καὶ ὁ ἐπιφανέστατος τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἔζη, μεγάλως συντελέσας διὰ τῆς κλασικῆς αὐτοῦ παιδεύσεως εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ Βησσαρίᾳ, ἀλλ' ὑποστηρίξων μέχρι τέλους τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐκτεθῆναι τὸν ὄρον τῆς ἐνώπιον ἡμῶν ἐκκλησιῶν, τὸν συνομολογηθῆναι ἢ ἐν

Φεράρῃα καὶ Φλωρεντία συνόδῳ καὶ παραινεῖν μέχρι τέλους πιστὸς εἰς τὰς νέας ἀρχάς, ἀς ἠσπάσθη, ἀπώλεσε διὰ παντός τὰς συμπαθείας τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανισμοῦ, ἐν μέρει θεωρηθεὶς ὡς ἀπαλλοτριωθεὶς καὶ πρὸς τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἔθνησμον. Ἐγενήθη δὲ ἐν Τραπεζοῦντι κατ' ἄλλους μὲν κατὰ τὸ 1393, κατ' ἄλλους δὲ τὸ 1395, ὅπου πιθανώτατα ἔλαθε τὰ πρῶτα μαθήματα διότι ἐν Τραπεζοῦντι ἤμαζε τότε ἡ παιδεία καὶ ἐκαλλιεργοῦντο τὰ γράμματα, νέος δ' ἔτι ὢν ἀπεδήμησεν εἰς Κων]στινούπολιν ὅπου ἐγένετο ὑποτακτικὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δοσιθέου Δωριέως, ὑπὸ τοῦ ὁποῦ ἐσυστήθη ἔπειτα εἰς τὸν Μητροπολίτην Σηληβρίας παρ' οὗ ἤκουσε τὴν ῥητορικὴν καὶ φιλοσοφίαν. Εἶτα ὀρεγόμενος εὐρυτέρας μαθήσεως ἀπῆλθεν εἰς Πελοπόννησον, ὅπου ἐμαθήτευσεν παρὰ τῷ περιωνύμῳ τότε φιλοσόφῳ καὶ νομομαθεῖ Γεωργίῳ Γεμιστῷ, τσοσάτην δὲ φήμην καὶ ὑπόληψιν ἀπέκτησε διὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὴν ῥητορικὴν αὐτοῦ δεινότητα, ὥστε ἐκάτερος τῶν τότε αυτοκρατόρων Κων]σταντινουπόλεως καὶ Τραπεζοῦντος προσεκάλει εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ τὸν Βησσαρίωνα· ἐλθὼν δὲ ἐν τῇ βασιλευσούσῃ ἐχειροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος Νικαίας κατὰ τὸ 1437 καὶ κατὰ τὸ ἐπὶ ὄντος ἔτους συνώδευσεν τὸν Πατριάρχην ὡς εἰς τῶν λογιωτέρων κληρικῶν τῆς ἐποχῆς διὰ τὴν ἐν Φεράρῃα σύνοδον. Κατὰ τὴν σύνοδον ταύτην ὁ Βησσαρίων ἐκθύμως συνηγόρησεν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως, πρεσβεύων σωτήριον τὴν ἔνωσιν κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκείνας, ἀς διήρχετο τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, διὰ τοῦτο ἐπεσπάσατο μὲν τὴν δυσμένειαν τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας θεωρηθεὶς λατινίζων.

ἀλλ' ἤξιώθη μεγάλων τιμῶν ὑπὸ τοῦ τότε ἀρχιερατεύοντος πάπα Εὐγενέου Δ'. περιβλήθεις ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὴν καρδινάλικὴν πορφύραν· ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο ὅτε ὁ Βησσαρίων ἐπανελθὼν μετὰ τὸν συνομολογηθέντα ὄρον τῆς ἐνώσεως μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Κωνσταντινούπολιν, δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ πλέον νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ εὐλόγους ὑπονοίας καὶ ἠκαγκάσθη νὰ ἐπανελθῆ αὐθις εἰς Ἰταλίαν ὅπου διέμεινε μέχρι τέλους τοῦ βίου του. Ὑπὸ τοῦ πάπα Νικολάου Ε'. τοῦ διαδεχθέντος τὸν Εὐγένειον Δ'. προεχειρίσθη ἐπίσκοπος Τουσκούλου καὶ ἀνεδέχθη ἀποστολὴν τοῦ πάπα ἐν Βωνωνίᾳ, ἣν ἐλευραίνοντο ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ καὶ πόλεμοι, οὗς κατέπαυσε διὰ μεγάλης δραστηριότητος καὶ ἐνεργείας καὶ προσεφύλαξε τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδρομῶν. Ἐφείλκυσε δὲ ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην τῶν Βωνωνιέων ὥστε ἀνέγραψεν εἰς μνήμην τῆς εὐεργεσίας αὐτοῦ ἐν δημοσίῳ τόπῳ τὴν ἐπιγραφὴν, « Bessarioni Episcopo Tusculano, cardinali Niceno benefactori nostri. » « Βησσαρίωνι, ἐπισκόπῳ Τουσκούλου Καρδινάλιῳ Νικαίας, τῷ Εὐεργετῇ ἡμῶν » καὶ ἀνεκήρυσσον, ὡς λέγει ὁ Πλατίνος ὅτι ἐστάλη ὄχι ὑπὸ τοῦ πάπα ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Προσκληθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα εἰς Ῥώμην ἀποθανόντος τοῦ πάπα Νικολάου Ε'. μικροῦ δεῖν ἐξελέγετο πάπας, ἂν μὴ κατεπολεμεῖτο ὑπὸ ἰσχυροῦ τινος ἀρχιεπισκόπου καὶ προεβάλλετο ὡς πρίσκομμα κατὰ τῆς ἐκλογῆς ἢ Ἑλληνικῆ αὐτοῦ καταγωγῇ· διότι ὁ Βησσαρίων ὡς ἔθνηκην ἴσως ἀνάμνησιν διετήρησε παρὰ τὰ κεκανονισμέναν τὸν πώγωνα καὶ τὸν μύστακα. Ἐπὶ τοῦ ἀνο-

λούθου πάπα Καλλίστου Γ'. και μετά ταῦτα ἐπὶ Πίου τοῦ Β'. ἀνετέθη αὐτῷ ἡ ἐντολή νὰ ἐνεργήσῃ σταυροφορίαν καὶ ἀνεδέχθη διαφοροὺς ἀποστολὰς πρὸς διαφοροὺς τῆς Εὐρώπης ἡγεμόνας καὶ κατέβαλε ὑπερανθρώπους ἀγῶνας καὶ ἀνέπτυξε πυρετώδη εὐγλωττίαν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου· ἀποτυχία ὅμως ἔσπεψε τὰς ἐνεργείας του διὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους καὶ τὴν διχόνοιαν τῶν διαφορῶν τῆς Εὐρώπης ἡγεμόνων. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ὅμως ταύτην ἀνέλαβε μετ' αὐτοῦ τὸ ἔργον αὐτὸς ὁ πάπας Πίος Β'. ἀναγορεύσας τὸν Βησσαρίωνα Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ φιλιῶ ὀνόματι, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ἐπελθὼν ὁ θάνατος Πίου τοῦ Β'. ἐματαίωσε τὰ σχέδιά του.

Ὁ Βησσαρίων καὶ μετὰ τὸν θάνατον Πίου τοῦ Β'. προταθεὶς ὑποψήφιος πάπας, ἀπέτυχε τῆς ἐκλογῆς, διότι δὲν κατεδέχθη νὰ ἐξαγοράσῃ τὰς ψήφους καρδινάλιων τινῶν· λέγεται δὲ ὅτι συνέβη καὶ πλαστογραφία ὑπὸ τοῦ συνέδρου Νικολάου Περρότη πρὸς ὃν μετὰ τὴν ἐκβασιν τῆς ἐκλογῆς εὐφυῶς παρετήρησεν ὁ Βησσαρίων. « ἡ ἀπάτη αὕτη, Νικόλαε, ἀφαιρεῖ ἀπ' ἐμοῦ μὲν τὴν τιάναν, ἀπὸ σοῦ δὲ τὰ κάτεργα ». Ὑπὸ τοῦ ἀναγορευθέντος πάπα Σίξτου Δ', ὃν αὐτὸς ὁ Βησσαρίων εἶχε προχειρίσει ἐπίσκοπον Τουσκούλου, πρότερον τὸν πάπαν ἀπεστάλη εἰς ἐπιχειρήσιν νέας σταυροφορίας εἰς Γαλλίαν ὅπως συμφιλώσῃ ἀντιμαχομένους τὸν Λουδοβίκον ΙΑ'. καὶ Κάρολον τὸν δεῦκα τῆς Βουργονδίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ διάθημα τοῦτο τοῦ Βησσαρίωνος ἀπέτυχε, διότι ὑβρισθεὶς ὑπὸ τοῦ φανατικοῦ Λουδοβίκου ἀρπάσαντος αὐτὸν ἐκ τοῦ πώγωνος, ὃν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ

φέρῃ καρδινάλιος, ἐπανεκάμφε βαρέως φέρων τὴν ὕβριν εἰς Ῥαβένναν, πόλιν τῆς Ἰταλίας, ἔπου καὶ ἐτελεύτησε. Τὸ σῶμά του μετεκομίσθη εἰς Ῥώμην, ὅπου ἐκηδεύθη μετὰ μεγάλης πομπῆς παρευρεθέντος ἐν τῇ κηδείᾳ αὐτοῦ αὐτοῦ τοῦ πάπα, ἀξιοθὲν οὕτω ὑψίστης τιμῆς ἥτις οὐδενὶ ἑτέρῳ ἀπενεμήθη. Ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτοῦ ὃν οὗτος ζῶν εἶχεν ἀνεγείρει τὸ 1466 ἦτο κεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφή

Τοῦτ' ἔτι Βησσαρίων ζῶν ἤνυσσα σώματι
[σημα.

Πνεῦμα δὲ φευξέεται πρὸς Θεὸν ἀθάνατον.
Εἰς τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο προσετέθη μετέπειτα καὶ τὸ ἐξῆς Λατινικὸν ἐπίγραμμα.
Graecia me genuit, fovit Italis ora; ga-

[lero
Romacolit; vitasum Numa et arte
Plato.

Ἡ Ἑλλάς μὲ ἐγέννησεν· ἡ δὲ Ἰταλικὴ χώρα μὲ περιέθαλψεν.

Ἡ Ῥώμη μὲ προστάτευσε· κατὰ τὸν βίον εἶμαι Νουμάς κατὰ δὲ τὴν ἐπιστήμην Πλάτων.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Βησσαρίων ἀνὴρ ῥέκτης καὶ δραστήριος, συνενῶν τὴν περὶ τὰ πολιτικὰ δεινότητα μετ' ἀδιασείστου ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν αὐτοῦ σταθερότητος, πολυμαθέστατος, κατέχων τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τῶν λογίων τῆς ἐποχῆς του· διὰ δὲ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἔσοχον αὐτοῦ παιδείαν ἐφείλκυσε περὶ αὐτὸν ὀμάδα ἐκ τῶν λογιωτέρων Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πᾶν εὐγενῶς πρὸς αὐτοὺς προσφερόμενος καὶ πολυειδῶς καὶ ποικιλοτρόπως ὑποβοηθῶν καὶ ὑποστηρίζων αὐτούς· ἦτο δὲ καὶ τόσοῦτον μεγαλόδωρος, ὥστε καὶ πολλοὺς τῶν τότε Ἑλλήνων νέων δι' ἰδίας δαπάνης ἐξεπαιδεύσεν. Ἀλλ' ὅ,τι ἐξαίρει καὶ τιμᾷ ἐξ ἴσου πρὸς

τὰς ἐξόχους αὐτοῦ ἀρετὰς τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἡ ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων πολῦτιμος προσπάθεια ἣν κατέβαλεν ἐκδίδων καὶ συγγράφων πολλὰ σπουδαῖα συγγράμματα (*) καταλαβὼν δ' οὕτω ἔσοχον

(*) Σημ. Τὰ συγγράμματα ἅτινα Ἑλληνιστὶ συνέγραψεν εἶναι τὰ ἐξῆς· Λόγος περὶ ἐνώσεως. Λόγος περὶ τῆς Φλωρεντικῆς συνόδου. Λόγος εἰς τὴν ἁγίαν κάραν τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέα. Λόγος πρὸς Παῦλον Γ'. Πρακτικὰ τῆς ἐν Φεβρέαρον συνόδου. Κατὰ συλλογιστικῶν κεφαλαίων Μάρκου Ἐφέσου. Ἀπολογία κατὰ Γρηγορίου Παλαμᾶ καὶ ὑπὲρ Ἰωάννου Βέκκου. Πρὸς Ἀλέξιον Δάσκαριν Φιλανθρωπινόν, περὶ τῆς ἐν Φλωρεντία συνόδου καὶ περὶ ἐκπερεύσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς Ἑλληνας. Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ περὶ ἀζύμων· Κατὰ Μαξίμου Πλανοῦδη περὶ ἐκπερεύσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Πρὸς Γεμιστὸν περὶ τοῦ αὐθυπάρχτου, περὶ τοῦ μεθεκτοῦ καὶ ἀμεθέκτου, περὶ τῆς τῶν ὄντων συνωνυμίας ἢ ὁμωνυμίας καὶ περὶ εἰμαρμένης. Φυσικαὶ ἀποδείξεις περὶ Θεοῦ. Ἀπαντήσεις πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν Γερμανῶν. Ἐπιστολὴ πρὸς Παῦλον Γ'. περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ μεταφράσεως τοῦ Φιλιππικοῦ τοῦ Δημοσθένους. Ἐκθέσεις περὶ Χριστιανικῆς πίστεως κατὰ πασῶν αἱρέσεων. Περὶ πρωτείου τοῦ πάπα, μονωδία ἐπὶ τῇ θανῇ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου. Πρὸς τὰ Πλήθωνος πρὸς Ἀριστοτέλη περιουσίας. Περὶ τοῦ τῆς ἱερᾶς εὐχαριστίας μυστηρίου καὶ ὡς τοῖς τοῦ Κυρίου ῥήμασι μάλιστα τελειοῦται. Ἐπιτομὴ ἱστοριῶν Ἀππιανοῦ Διοδώρου. Παρασημειώσεις εἰς Θουκυδίδη, Ἡρόδοτον κ. λ. π. Ἐπιστολὴ πρὸς Βενετούς περὶ ἀλωσεως Κωνσταντινουπόλεως. Μονωδία ἐπὶ τῇ Βασιλείσῃ Κλεόπῃ. Ἐγκώμιον ὁσίου Βησσαρίωνος ἐρημίτου. Ἐγκώμιον Τραπεζοῦντος. Ἐγκώμιον Ἰσθμοῦ Πελοποννήσου. Παραμυθητικαὶ τρεῖς λόγοι πρὸς αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως. Πρὸς Θε-

θεῖν καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Τὴν δὲ πλουσιωτάτην αὐτοῦ βιβλιοθήκην ἀφιέρωσεν εἰς Βενετίαν κατ' ἄλλους μὲν ἐπὶ τῷ ὄρφ νὰ ἐπιστραφῇ εἰς τὸ ἔθνος του ἃν ποτε ἐλευθερωθῇ, κατὰ δὲ τὸν ἡμέτερον Παπαρρηγόπουλον διότι τὴν πόλιν ἐκείνην ἐθεώρει δευτέραν πατρίδα του, ἐν ἣ κατὰ πρῶτον εὕρισκον ἄσυλον καὶ φιλοξενίαν οἱ πολυάριθμοι αὐτοῦ ὁμογενεῖς. Ἡ εἰκὼν αὐτοῦ σώζεται εἰσέτι ἐν τῇ ἐν Βενετία βιβλιοθήκῃ τοῦ ἁγίου Μάρκου, ὑπάρχει δὲ καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ, καὶ τῆς εἰκόνας ταύτης μετὰ τῆς εἰκόνας τοῦ Γεωργίου Τραπεζοῦντιοῦ ἐξέδωκε φωτόγραφαν τίντυπα ὁ πρὸ ἐτῶν ἀφ' ἡμῶν ἀποστάς φιλόπατρις ἡμῶν συμπολίτης Γεώργιος Συμβουλίδης.
Α. Ι.

ὀδωρον Γαζῆν, περὶ τοῦ κατὰ Πλάτωνος συγγράμματος τοῦ Τραπεζοῦντιοῦ. Εἰ ἡ φύσις καὶ ἡ τέχνη βουλευόνται ἡ οὐ. Ἰαμβικὸν ἐπίγραμμα εἰς Θεοδώρον πρώτην σύζυγον Κωνσταντινοῦ Παλαιολόγου. Ὀμιλία ἐν τῇ κοιμήσει τοῦ ὁσίου Μακαρίου τοῦ Κορωνᾶ. Περὶ τῶν ἐκπερομένων τῇ θεῷ εὐχῇ ῥημάτων. Ἐπιτελεῦται ὁμιλίαι παρουσίας τῆς τῶν Ὀρθοδόξων συνάξεως καὶ πολλῶν τῆς συγκλήτου καὶ πολιτείας.

Διάφοροι ἐπιστολαὶ πρὸς Γεώργιον Γεμιστόν, Φιλανθρωπινόν, Γεννάδιον Σχολάριον, Θεόδωρον Γαζῆν, Παλαιολόγου Μιχαὴλ, Ἀποστόλην, Ἀνδρόνικον Κάλλιστον. Ἰσοὺς Γεμιστοῦ, Ἀμοιρούτζην. Θεόδωρον Πορφυρογέννητον. Παῦλον Σοφριανόν, Δημήτριον Πεπαγωμένον, Νικόλαον Σκουδῖνον, Νικηφόρον Χιλῶν. Διονύσιον Ἰερομόναχον, Ἰωάννην Νομοφύλακα τὸν Εὐγενεϊκόν, Ματθαῖον καὶ Ἰσιδώρον ἱερομόναχους, Ἰωάννην Ἀργυρόπουλον, Γρηγόριον πρωτοσύγγελον κ. λ. π.

Ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν συνέγραψε Λατινιστὶ καὶ πλῆθος συγγραμμάτων, ἅτινα παραλείπομεν ἐνταῦθα.

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ.

Περὶ τῶν εἰς *σα* θηλυκῶν τῆς παρ' ἡμῖν
ιδιωτικῆς.

Πλείστον τῆς ἀρχαίας ὀνομάτων οὐσι-
αστικῶν τε καὶ ἐπιθέτων ἢ ἡμετέρα ἰδιω-
τικῆ ἀγαπᾷ ποικίλως γὰρ μεταπλάσθη τὴν
ρίζαν. Καὶ ἐν μὲν τῇ πέρυσιν εἰς τὸ Ζω-
γράφειον διαγώνισμα ἀποσταλείση καὶ
βραβευθείση συλλογῇ μου ἐκτενέστερος
περὶ μεταπλασμοῦ ὀνοματικῶν θεμάτων
λόγος ἐγένετο, ἐνταῦθα δὲ περὶ τῶν εἰς *σα*
θηλυκῶν προκειμένου λέγομέν τινὰ περὶ
μεταπλασμοῦ, ἐν τῷ ἢ ἢ ῥίζα λήγει εἰς
θ μετὰ προηγούμενου φωνήεντος *α* ἢ *ι*
ἢ *ου*.

1) Παραδείγματα τῆς εἰς *αδ* ληγου-
σης μεταπλασμένης ῥίζης ἔστωσαν τὰ
κλεφτάδες καὶ - *η* ἢ - *οι*, δεσποτάδες καὶ
- *η* ἢ - *οι*, γεροντάδες καὶ - *η* ἢ - *οι* μα-
νάδες καὶ - *η*, νυφάδες καὶ - *η*, θυ(ε α)-
γατεράδες καὶ - *η*, τσουνάδες καὶ - *η*, κο-
ρωνάδες καὶ - *η*, (τὰ δύο ταῦτα ὑβριστι-
κῶς ἐπὶ γυναικῶν), ἐξ-ἀδελφάδη, λογου-
σάδες, καὶ - *η* κ. τ. δ. Οὕτω δὲ μετα-
πλάσσονται ἀρσ. λήγοντα εἰς *ας*, μάλι-
στα δὲ εἰς *ας*, καὶ τινὰ τῶν εἰς *ης* καὶ *ης*,
θηλυκά δὲ εἰς *α*, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς *ε* ὀλι-
γάριθμα ὄντα. Ὁ μεταπλασμός δ' οὗτος
καὶ παρὰ τῆς ἀρχαίας ἀπαντᾷ οἷον χα-
ματεῦναι καὶ - ἄδες, Νοῦθαι καὶ ἄδες (πα-
ρὰ Πρίσκῳ τῷ Πανίτῃ σελ. 153, 16.
154, 22 καὶ ἄλλ.), οὗ ἢ γενικῆ Νουθά-
δων ἀπαντᾷ ἐν Αἰθιοπικῇ ἐπιγραφῇ (C.
I. gr. vol. III. p. 486), ἀμηνάδες-ας
(παρὰ Θεοφ. σελ. 698, 24. 699, 1).
Ἀρχαιότερα δὲ παραδείγματα τὸ Εὐρι-
πίδειον ποτνιαδες (Ὁρ. 317) καὶ ποτνια-

δων (Βακχ. 644)· ἐτι δὲ καὶ τὸ Ὀλυμ-
πιάδες (Μοῦσαι). Τοιοῦτος δὲ μεταπλα-
σμός συνέβη καὶ ἐν τῷ Νυμφάδων (Παυ-
σ.), ἀελλάδος (γεν. Σοφ. Οἶδ. T. 467
παρὰ τὸ ἄελλα ἢ ἀελλέα Ὀμ. I. M. 40.
ἀελλῆς Ἰλ. Γ. 13). Ἴσως δὲ καὶ τὸ φυ-
γάς, ἄδος παρὰ τὸ φυγός, οὗ ἢ φύγας, οὐ
μετεπλάσθη. Βεβαιότερα δὲ τὰ λευκάς,
ἐρημάς, δορκάς, βωγμάς, ἀγριάς, ἀλιάς,
λισσάς, θυιάς, Φοιβάς Μαιάς, ἀντὶ Μαῖα
(Ἰγν. εἰς Ἑρμ.), ἀμνάς. Καὶ τὰ δρο-
μάς δὲ, μαινάς προϋποτιθέασι δρομή, μαι-
νή ἢ - ἄ, τὸ λαμπάς λάμπη, ἢ - *α*. Ἐ-
πειδὴ δὲ ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ καὶ μάλι-
στα ἢ ἡμετέρα ἰδιωτικῆ ἀιολίζουσαι τρι-
τόκλιτα εἰς πρωτόκλιτα μεταπλάσσουσιν.
οἷον, ἄνδρας, πατέρας, γέροντάς, παιδάς,
γείτονάς, θυ(ε α)γατέρα, μητέρα, κ. τ. τ.
φαίνεται ὅτι τὴν εἰς *δες* τῆς πληθ. ὀνομ.
κατάληξιν μετέπλεσεν εἰς *αι*, καὶ πάλιν
ταύτην βοιωτικῷ ἰδιώματι ἔτρεφεν εἰς *η*.
Τοῦ τοιοῦτου δὲ μεταπλασμοῦ ἐκ τῆς ἀρ-
χαίας πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ Οἰδιπόδας =
Οἰδίπους, αἰγι(ο)πόδας = αἰγόπους μάλι-
στα δὲ τὰ τριόπας, λεπρέας (Αἰλ. ποικ.
ἰς. Α, 24), Ἀριστέας (Ἡροδ. Ζ, 137),
Πρωτέας (Θουκ. Α, 45, Β, 33. Ἀρστω-
θεμ. 876) Ἀριστοκλέας C. I. gr. 812),
Ἡρακλέας (αὐτ. 300), ἀλκυόνη (Ὀμ. Ἰλ.
I, 562. Ω, 529. Ἡσ. Θεμ. 664), ἰω-
κῆ (Ἰλ. Ε, 521) = ἰώξ (Ἰλ. Α, 701)
Γοργώνη (Δουκ. ἐτ. Διάλ. ἀ.), Κρότωνα,
Θευγαρίδα (Θεοκρ. Δ., 32. Β, 69. ἐκδ.
Athens), χεῖρη (Ἰδ. Diss. abhenba εἰς
Πινδ. Πυθ. IX (X) 57), πλάκαι (Ἐπιφ.
T. B, 279), φλέβαι (Ἡσύχ.) καὶ πλεῖ-
στ' ἄλλα. οὕτω καὶ τὰ σανσκρ. *rab-ra-*
bhis, *mas-masas* κ. τ. λ.

Ἴσως δὲ καὶ τὰ Ἐπαμινώνας καὶ Χα-

ρώνδας μετεπλάσθησαν προσαρτηθείσης
τῆς ὄλης καταλήξεως *δας* εἰς τὴν ὄνομ.
Ἐπαμινών, Χάρων. Ἡ προσαρτηθείσης
εἰς τὴν ῥίζαν τῆς παραγωγικῆς καταλή-
ξεως *διος* ἐσχηματίσθησαν νέα ὀνοματικά
θέματα, οἷα τάρχαϊα μινυνθάδιος = μινυν-
θος, κρυπτάδιος = κρυπτός κ. τ. τ. ἐν οἷς
τὸ *α* συνδετικὸν φωνήεν ἐλλείπον ἐν τῷ
σχέδιος. Οὕτω παρήχθησαν καὶ κλεφτά-
διοι, ἀφεντάδιοι, δεσποτάδιοι, κυράδια,
μανάδια κ. τ. λ. τῶν θηλ. μεταγραφο-
μένων δι' ἡ βοιωτικῶς. Ἐκ τούτων δὲ τοῦ
κουφωτάτου τῶν φθόγγων *ι* καταποθέντος,
ὡς εἴθισται, ὑπὸ τοῦ ἐπομένου *οι* ἢ *η* προ-
ῆλθον τὰ ἡμέτερα ἀφεντάδιοι, δεσποτάδιοι,
κυράδη, νυφάδη, χεράδη κ. τ. δ. ἐξ ὧν
τὰ δωρίζοντα κλεφτάδες, χεράδες κ. τ. λ.
Ἄλλοτε δ' ἀντὶ τοῦ *α* συνδ. τίθεται *ι*
οἷον ἐπιθαλασσίδιος, νυμφίδιος, κυρίδιος,
μοιρίδιος κ. τ. τ. Ἄλλὰ καίπερ κρείσσω
τὴν προτέραν εἰκασίαν κρίνοντες γράφο-
μεν πρὸς διάκρισιν τὰ μὲν ἀρσενικά δι' *οι*
τὰ δὲ θηλυκά δι' *η* = *αι*.

Σημ. Ἡ τῶν χωρίων διάλεκτος ἐν τοῖς
διφασίοις τὴν εἰς *διος* κατάλ. προτιμᾷ,
παρ' ἡμῖν δὲ συνηθεστέρα ἢ εἰς *δοι* καὶ *δη*.

2) Παραδείγματα τῆς εἰς *ιδ* μεταπλα-
σμένης ῥίζης ἔστωσαν τὰ κλέφτιδες, ψεύ-
τιδες, Κωστίδες, ὑπνηρίδες, λυριτσίδοι
καὶ - *ες*, πεντικίδοι, φτωχίδοι, κακίδοι,
τούρκιδες, Χαραλάμπιδες, μαμίδη καὶ - *ες*
κυράδες καὶ - *η*. Ἴσως δὲ γραπτέον καὶ
μακρίδοι, πλατίδοι (ἀπ' ὄν. μακρός. πλα-
τός, περὶ ὧν ἄλλ.). Προσαρτῶνται δὲ αἱ
καταλ. αὐταὶ εἰς τὰ εἰς *ης* καὶ *ας*· ἐνίοτε
δὲ καὶ εἰς τὰ *ε*ς = *ης* καὶ εἰς τὰ εἰς *ος*
καὶ *υς*· σπανιώτερον δὲ καὶ εἰς τὰ εἰς *η*
καὶ *α* θηλυκά. Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
δ' ἀπαντῶσιν ὀνόματα εἰς *ις*, *ιδος* ἐκ τῶν

εἰς *ος* καὶ *ης* = *ας*, ἀρσεν. μὲν ὀλίγα,
θηλυκά δὲ πλείστα παρηγμένα· οἷον τρό-
χης = τρόχος, στροφίς = στροφός (μετὰ
μικρᾶς διαφορᾶς), καπηλῆς, ὄρχηστρίς,
λαχανόπωλις, πλοκαμῆς, βαθμῆς, ψηφῆς,
διφθερῆς κ. τ. λ. Καὶ τὰ εἰς *ις* γεν. *ιως*
καὶ ἄττ. *εως* ὑστερον προσέλαβον τὸ θε-
ματικὸν *ο* ἢ *τ*; οἷον Ἀνάχαρσις, *ιως* (= *εως*)
καὶ *ιδος*, τίγρις, *ιως* (= *εως*) καὶ
ιδος, χάρις [*ιως*], *ιτος*, *δοτ*. *ἰων*. *χάρι*
Ἐκ τοιούτων λοιπὸν τῶν ὀνομαστ. ἐ-
σχηματίσθη ἢ πληθ. ὄν. εἰς *ιδες* καὶ *κα-*
τ' ἄλλον μεταπλασμόν εἰς *ιδαι* καὶ *βοι-*
ωτ. *ιδη* Ἄλλ' Ἴσως καὶ ταῦτα μὲν πιθανά.
οὐκ ἀπίθανα δὲ καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ 1.

Σημ. Ἡ κατάληξις *ιδοι* (θηλ. *ιδη*)
προσαρτᾶται εἰς ἐπιθετικά θέματα, τῶν
ἐπιθέτων οὐσιαστικῶς λαμβανομένων, τ.
ἔ. ἄνευ οὐσιαστικοῦ ἐκφερομένων· διὸ λέ-
γουσιν ἐπὶ τε ὑποκειμένου καὶ κατηγο-
ρουμένου κακίδοι, φτωχίδοι· ἀλλὰ κακοὶ
ἢ φτωχοὶ ἀνθρώποι, ὅπου τὰ κακοὶ καὶ
φτωχοὶ ἐπιθετικὸς προσδιορισμός.

3) Κατ' ἐμὲ κριτὴν ἐκτροπὴ τις τοῦ εἰς
ιδ θέματος ἐνὶ καὶ τὸ εἰς *ουδ*, τοῦ *ι* ὡς
ου προφερομένου (περὶ οὗ ἀλλαγῶς).
σπανιώτερα δὲ τὰ οὕτω λήγοντα ὀνομα-
θέματα. Ταῦτα δὲ τὰ εἰς *ω* ἢ *ου*· οἷον ἀ-
λεπούδες καὶ - *η*, Μαριγούδες καὶ - *η* κ.
τ. λ. Ἐτι δὲ καὶ τὰ ἀνδρας, πάππος, κύ-
ρις, Ἴσως δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ἢ πληθ. ὄν.
ἐνὶ ἀνδρῶδες καὶ - *οι*, παπούδες καὶ - *οι*,
κυρούδες καὶ - *οι*. Ταῦτα δ' ἀντὶ ἀλωπί-
δες, Μαριλίδες, ἀνδρίδες, παππίδες κ. τ.
λ. ἢ ἀντὶ ἀλεπίδ[ι]οι κ. τ. λ.

Σημ. Καὶ ἐν τούτοις. ὡς περ καὶ ἐν τοῖς
προηγούμενοις ἐν χωρίοις προτιμᾶται ἢ
εἰς *ε*ς κατάληξις.

Τούτων προειρημένων εύκολος ἦδη ἀποβαίνει ἡ ἐξήγησις τῆς *σσα* καταλ. προηγουμένου *α* ἢ *ε* ἢ *ι*. Οὕτω δ' ἔχομεν ὀνόματα θηλ. λήγοντα *ά*.) εἰς *άσσα*. β'.) εἰς *έσσα*. γ'.) εἰς *έσσα*. δ'.) εἰς *ίσσα*.

ά) εἰς *άσσα*, ἐὰν τὸ ἄρσ. λήγη εἰς *ἄς* (ἢ *άς*)· οἶον, *κακᾶς*, *άσσα*, *πορδαλας*, *άσσα*, *γειτονᾶς*, *άσσα* (καὶ *γειτόνισσα*, ὅπερ ὁμως παρὰ τὸ *γειτονας*), *φωνακλας*, *άσσα* κ. τ. ὅ. Ὅτι δ' ἡ κατάλ. αὕτη προήλθεν ἐκ θεμάτων ὀνοματικῶν εἰς *αδ* ληγόντων δῆλον ἐκ τοῦ πληθ. τῶν ἄρσ. *κακάδοι(ες)*, *γειτονάδοι(ες)*, κ. τ. ἐξ. Προήλθε δ' ἡ κατάλ. αὕτη ἐκ τῆς *αδγα*. Οὕτω καὶ τὸ κύριον ἢ *Παλλάς* μετεπλάσθη πρῶτον εἰς τὸ ἢ *Παλλάδα*, ὕστερον δὲ προσαρτήσεται τῆς καταλ. *ια* εἰς τὸ θέμα *Παλλάδ* ἐγένετο *Παλλάδα*—*Παλλάσσα*, ὅπερ διὰ τοῦτο διὰ δύο *λ* καὶ δύο *σ* γραπτέον· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μητρωνυμικὸν *Παλλάσιδος*, ὅπερ καὶ μετὰ ῥωσσιζούσης καταλ. *Παλλάσσωφ* μεταχειρίζονται.

β'.) εἰς *έσσα*, φθορὰν οὔσαν τῆς *άσσα*, ἐὰν τὸ ἄρσ. λήγη εἰς *ος* ἢ *ύς*· οἶον, *ξερέσσα*, *καλέσσα*, *κακέσσα*, *χονδρέσσα*, *γλυκέσσα*, *μακρέσσα*, *συγγενέσσα* (ἀπ' ὀν. αἰολ. *συγγενός*) κ. τ. ὅ.

γ'.) εἰς *έσσα* ὑπερπροπαροξύτονον, ἐὰν τοῦ προπαροξύτονου ἐπιθέτου καὶ δικαταλήκτου ὄντος τὸ θηλ. ἔχη τὸν τόνον ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ τὸ ἄρσ. συλλαβῆς. Ἐπειδὴ δὲ τότε ἡ τῆς φωνῆς τάσις βαίνει κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν, ὡς ἀλλαγῶ σσημείωται μοι, δύο ἔχει τόνους, τὸν μὲν ὀξύτερον ἐπὶ τῆς τετάρτης ἀπὸ τῆς ληγούσης συλλαβῆς, τὸν τοῦ ἄρσενικοῦ, τὸν δὲ βαρύτερον ἐπὶ τῆς παραληγούσης· διὸ καὶ ἡ τάξις αὕτη δύναται νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν

ἀμέσως προηγουμένην· οἶον, *ἄσχεμος*, *ἄσχεμέσσα*, *κόκκινος*, *κόκκινέσσα*, *ἔμμορφος*, *ἔμμορφέσσα* κ. τ. λ. Ἄλλὰ τὰ τοιαῦτα συνηθέστερον δικατάληκτα εἶν.

δ'.) εἰς *ίσσα* παροξύτονον εἰς τινα τῶν εἰς *ίς* ὀξύτων ἄρσενικῶν· οἶον, *εὐγενής*, *ίσα*, *ἀκουστής*, *ίσα* (ἀλλὰ καὶ *ἀκουστέσσα*, ὅπερ ἴσως μᾶλλον ἀπ' ἄρσ. *ἀκουστός*, καίπερ τούτου παθητικῆς ἐννοίας ὄντος), *ἀνοιχτής*, *ίσα*, *φορτωτής*, *ίσα* κ. τ. λ. Προέκυψε δ' ἡ κατάλ. αὕτη ἐκ θέματος *ιδ*, εἰς ὃ προσαρτηθείσης τῆς καταλήξεως *ια* προήλθεν ἡ *ίδγα*—*ίσα*. Τοιαῦτα, ὡς εἴρηται, καὶ *τάρχαϊα* *λαχανόπολις*, *πατρίς* κ. τ. λ. παρὰ τὰ *λαχανοπώλης*, *πάτρη*.

ε'.) εἰς *ίσσα* προπαροξύτονον, ἐὰν τὸ ἄρσ. προπαροξύτονον ἢ προπερισπώμενον ὄν λήγη εἰς *ος*, ἢ ἐὰν τοῦτο προπαροξύτονον ἢ παροξύτονον ἐθνικὸν λήγη εἰς *ας* = *ης*· οἶον, *μεγάλος*, *ίσα*, *σκύλισσα* (ἐπίθ. = *ἀναιδής*, *κακός*), *φίλισσα* (καὶ *φίλαινα*, *ἀρχόντισσα*, *μαγέρισσα*, *Πολίτισσα*, *Τραπεζουνταίισσα*, *Κερασουνταίισσα*, *Τσαγρωάτας*, *ίσα* *Νοιώτας* (*Οἰνοεύς*), *ίσα*· ἔτι δὲ καὶ τὰ θηλ. τῶν *ος* παθ. μετοχῶν· οἶον, *φιλεμένησα*, *ἀγαπημένησα*, *τιμεμένησα*, *φορεμένησα* κ. τ. λ. Μόνον τὸ *ίσοσ* καὶ τοι *βαρύτονον*, ἔχει κατ' ἐξαίρεσιν θηλ. *ίσοσσα*· τὸ δὲ *μάρσα* προήλθε συγκοπῇ τοῦ *ι* ἐκ τοῦ *μάρισα* ἐξ ἄρσ. *μᾶρος* (= *μαῦρος*, *μῶρος*, *τάλας*). Καὶ ἡ κατάλ. δ' αὕτη προήλθεν ἐκ τῆς *δγα*· ἥς οὐ σπάνια καὶ ἀρχαιότερα παραδείγματα, οἷα τὰ διδασκάλισσα, (-*δγα*) *βασιλισσα*, *καπήλισσα* ἐκ τῶν διδασκαλῆς, *βασιλῆς*, *καπηλῆς*· οὕτω καὶ ἐκ προϋποτιθεμένων θηλ. *μεγαλῆς*, *φιλῆς*, *Τραπεζουνταίς*, *Κερασουνταίς*, (πρόβλ. ἀρχ. Ἄρχαις παρὰ τὸ Ἄ-

χαϊός) τὰ *μεγάλισσα* κ. τ. λ. παρὰ τὸ *μεγάλιδα*.

Ὡς τε οὐδὲν ἐν τούτοις τὸ βάρβαρον ἀλλ' ἡ ἰδιώτης κατὰ γλωσσολογικούς νόμους ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς γλώσσης ἀπορρέοντας μετέπλασε τοσαῦτα ὀνοματικά θέματα.

Ἰωάννης Γ. Βαλαβάνης.

Ὅλιγα τινὰ περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς σταυροπηγιάκων μονῶν.

Πάντες γνωρίζομεν ὅτι αἱ βιβλιοθήκαι καταρτίζονται ὅπως σωθῇ ἐν αὐταῖς εἰ δυνατόν ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ πανδαμάτορος χρόνου χειρόγραφόν τι σπουδαῖον διατρέχον κίνδυνον εἰς χεῖρας ἰδιώτου, οὐδεὶς δὲ ἀγνοεῖ ὅτι προάγονται καὶ συντηροῦνται, ὅπως ἀντλήσωσιν ἐκ τοῦ ἀποταμιευθέντος ἐν αὐταῖς πνευματικοῦ πλοῦτου νάματα σοφίας καὶ ἐπιστήμης οἱ τὸν λόγιον Ἑρμῆν θεραπεύοντες καὶ οἱ τῶν Πιερίδων Μουσῶν ἔνθερμοι λάτρες. Ἄλλὰ τὸν προορισμὸν τοῦτον φαίνονται ἀγνοοῦντες οἱ πατέρες τῶν ὑπερκειμένων μονῶν καὶ πολύτιμα βιβλία καὶ χειρόγραφα διασωθέντα διὰ μυρίων περιπετειῶν ἀντὶ νὰ ταξιθετῶσιν καὶ καταρτίσωσιν εἰς βιβλιοθήκην ἀξίαν τοῦ ὀνόματος, καταβάλωσι δὲ τὴν δέουσαν φροντίδα, ὅπως συνταχθῇ ἀκριβῆς αὐτῶν κατάλογος καὶ γνωσθῇ τίνα χειρόγραφα ἠδυνήθησαν νὰ σωθῶσιν ἐκ τῆς γενικῆς πανωλεθρίας δυνάμενα νὰ διαφωτίσωσι τὴν σκοτεινὴν ἱστορίαν τῶν πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνων τῆς ἡμετέρας πόλεως καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς χώρας

κατέστησαν αὐτὰ σκωλήκων βρῶμα καὶ σπητῶν ἐνδιαίτημα· τῆς λυπηρᾶς ταύτης καταστάσεως ὀφείλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν ἀξιεπαινον ἐξαίρεσιν ποιεῖ ἡ εὐαγῆς μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Περιστερεῶνος, ἥτις διδαχθεῖσα ἐξ ἀλλεπαλλήλων κλοπῶν καὶ ἀρπαγῶν πολυτίμων χειρογράφων ὑπὸ διαφόρων περιηγητῶν γενομένων, ὅτε ἐλαχίστην ἔφερον συνείδησιν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου οἱ ἐν αὐτοῖς πατέρες, κατήρτισεν ἐπ' ἐσχάτων βιβλιοθήκην ὁπωσοῦν ἀξίαν τοῦ ὀνόματος· ἀγνοοῦμεν ὁμως πῶς ἐγένετο καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ταξιθέτησις τῶν βιβλίων καὶ ἂν συνετάχθη κατάλογος ἀκριβῆς τῶν ὑπαρχόντων χειρογράφων καὶ βιβλίων, διότι τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ἔργον εὐχερὲς καὶ ἠδύνατο μόνον νὰ συντελεσθῇ ἀνατιθέμενον εἰς εἰδικὸν περὶ τὰ τοιαῦτα λόγιον. Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς τῆς Παναγίας Σουμελά· ἥτις σῆπεται εἰς καθύγρους ἀποθήκας ἐξ ἀσυγγνώστου ἀβελτηρίας καὶ ἦν μβλῆς καὶ μετὰ δυσκολίας δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν πανάρχαιον ταύτην μονήν; Τὸ παρελθὸν ἔτος ἔτυχε μετ' ἄλλων νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸ εὐαγὲς τοῦτο καθίδρυμα· ἐκ τῶν πρώτων ἅτινα ἐκ περιεργείας ἠθελήσαμεν νὰ περιεργασθῶμεν θεβαίως ἦτο ἡ βιβλιοθήκη· ἐξητήσαμεν λοιπὸν νὰ ἴδωμεν αὐτὴν καὶ ὠδηγήθημεν εἰς τὸν οἰκεῖον χῶρον, ἀλλ' ὦ τοῦ θαύματος ἀντὶ βιβλιοθήκης εἶδομεν αἰθουσαν κενὴν πολυχρῶμως κεκονιαμένην, μὲ γωνίας τέσσαρας καὶ οὐδὲν πλέον· ἦτο τὸ δωμάτιον τὸ προωρισμένον νὰ καταρτισθῇ εἰς βιβλιοθήκην· ἀλλὰ τὰ βιβλία, τὰ χειρόγραφα· κρύπτονται ἀπὸ τῆς θέας τῶν πολλῶν, ὡς μυστηριώδη ἀγίου τινὸς ὀστᾶ, καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰ ἴδῃ

τις· και ὅμως οἱ ἄγιοι οὗτοι πατέρες γῆν και θάλασσαν ἐκίνησαν πρὸς ὑπεκφυγήν και ἔθηκαν εἰς ἐνέργειαν πάντα τὰ μέσα ἅτινα μόνον οὗτοι γνωρίζουσι νὰ διαθέσωσι πιεζόμενοι ὑπὸ ἀνωτέρας και ἀδιαφύκτου ἀνάγκης, ὅτε ἡ πόλις πρὸ ἐτῶν εὐλόγους ἔχουσα ἀξιώσεις και ἀναμφισβήτητον δικαίωμα ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης Γεωργίου τοῦ Ὑπομεναῖ, ἣν ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ ἀφιέρωσε τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Φροντιστηρίου Τραπεζοῦντος και ἣτις ἄδηλον πῶς περιήλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς μονῆς Σουμελαῖ, ἐζήτηει παρ' αὐτῆς, ἀρθείσης πλέον πάσης ἀφορμῆς και εὐλόγου αἰτίας κατακρατήσεως, τὰ ἀφιερωθέντα βιβλία τῷ ἡμετέρῳ Φροντιστηρίῳ· εἶχον τόσην βαθεῖαν συναίσθησιν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου ὃν ἤθελον νὰ σφετερισθῶσιν ἡ λογοιολογίας παρέπεισαν τοὺς μοναχοὺς εἰς πεισματώδη ἀντίστασιν; Ὅπως δὲ διαφορά δὲν ἐλύθη εἰ μὴ ἀφ' οὗ ἐτέθη και ἱερόσυλος χεῖρ ἐπὶ τῶν βιβλίων και ἀφῆρθη παρὰ τῶν πατέρων ἐξ ἐκάστου βιβλίου τὸ πρῶτον φύλλον τὸ φέρον τὴν σημείωσιν τῆς ἀφιέρωσης· ὀλίγα δὲ τινὰ μετὰ πολλὰς περιπετείας μόλις ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσιν ἐκ τῆς ἱεροσυλίας ταύτης. Και ὅμως ἡ μονὴ αὕτη, ἣς αἱ δαπάναι κατ' ἀπίστευτον σύμπτωσιν συνέρχονται θαυμασίως ἐν ἰσολογισμῷ μὲ τὰς προσόδους, ἠδύνατο κάλλιστα νὰ δαπανήσῃ ἐλάχιστον ποσὸν ἐκ τοῦ δαπανωμένου μεγάλου πρὸς ἐξεύρεσιν και συντήρησιν μέσων διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀκεραιότητος αὐτῆς και νὰ καταρτίσῃ βιβλιοθήκην, ἣν νὰ διατηρήσῃ ὡς ἐγκαλλώπισμα αὐτῆς ἀντὶ τῶν ὁσῶν τοῦ Βαρνάβα και τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνας, δι' ὧν θέλουσι νὰ ἐκμεταλλευθῶσιν οἱ ἄγιοι πατέρες

τὴν εὐλάβειαν τῶν ἀπλουστέρων. Εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν εἰ μὴ χεῖρονα διατελεῖ και ἡ βιβλιοθήκη τῆς μονῆς Βαζελῶνος, μόνον δὲ ἐφέτος ὡς ἀκούομεν ἐλήφθη πρόνοια, ὅπως μεταφέρωσι τὰ βιβλία ἐκ τῆς καθύγρου ἀποθήκης, ὅπου σήπονται εἰς τετράγωνόν τινα ἄνευ ὑέλων θήκην διατηροῦντα πιθανῶς τὴν αὐτὴν σειρὰν τῆς ταξιθετήσεως ἣν ἐν τῇ ἀποθήκῃ εἶχον. Πάντα ταῦτα ἀκράδαντον τρέφομεν πεποίθησιν ὅτι δὲν θὰ τύχῃσι τῆς δεούσης θεραπείας ἂν μὴ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἡ ὁ ἅγιος Τραπεζοῦντος ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ ὁποίου διατελοῦσιν αἱ μοναὶ συντόμως μεριμνήσωσιν ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν βιβλίων ἐκ τῆς σήψεως και φθορᾶς, διότι μὰ τὴν ἀλήθειαν ὅ,τι ἐγίνετο εἰς χρόνους ζοφερᾶς ἀμαθείας και συγγνωστὸν ἴσως ἐθεωρεῖτο, εἶναι ἀσύγγνωστον και ἀνάξιον δι' ἡμᾶς γινόμενον εἰς χρόνους διαθρυλλουμένης προόδου και πανηγυρικῆς τῶν γραμμάτων ἀναγεννήσεως.

ψ.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ

ΤΟ ΕΝΑΘΟΜΕΙΝΑΝ ΕΛΛΕΙΜΜΑ.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τῶν ἀντιπροσώπων τῆς κοινότητος, ὡς γνωρίζομεν πάντες, ἐλήφθη πρόνοια μόνον πρὸς ἄρσιν μέρους τοῦ ὑπάρχοντος ἐλλείμματος τοῦτε παλαιοῦ και τοῦ νέου, τοῦ παρουσιασθέντος κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος και τοῦτο ὀφείλεται ὁμολογουμένως κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀξιεπάαιον ἐπιμονὴν

τῆς νῦν Ἐφορίας ἣτις ἔθηκεν ὡς ὄρον ἀπαραίτητον τῆς παραδοχῆς τῶν καθηκόντων αὐτῆς τὴν ἄρσιν ὅπως δὴποτε τοῦ σχολειακοῦ ἐλλείμματος ἐργάσθησαν δὲ δραστηρίως και αἱ ἐνοριακαὶ Ἐπιτροπαὶ αἱ ἀναλαβοῦσαι τὸ ἔργον τῆς ἐκτάκτου συνεισφορᾶς και οὕτω κατωρθώθη διὰ τῶν ἀξιεπαίων αὐτῶν ἐνεργειῶν νὰ εἰσπραχθῶσι περὶ τὰς 100 λίρ. ποσόν, ὅπερ ἠδυνήθη νὰ ἐπαρκέσῃ ὁπωσούν εἰς τὰς προσωρινὰς ἀνάγκας τῆς Ἐφορίας· ἀλλὰ μένει ὑπόλοιπον ἐλλείμμα οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσόν περὶ τὰς 150 λίρας και πρὸς ἄρσιν τοῦ ὑπολειφθέντος τούτου ἐλλείμματος ἀπεφασίσθη ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τῶν ἀντιπροσώπων νὰ ληφθῇ πρόνοια τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον. Ὁ Σεπτέμβριος ἤδη ἔφθασε και αἱ θύραι τῶν σχολείων ὅσον οὐπω ἀνοίγονται εἰς τοὺς ἀπανταχόθεν συρρέοντας μαθητάς, ὥστε εὐκαιρον κρίνωμεν, καθῆκον δημοσιογραφικὸν ἐκπληροῦντες νὰ ἐκφέρωμεν και τὴν ἡμετέραν κρίσιν και γνώμην ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος και εἰ δυνατόν νὰ προκαλέσωμεν και τὴν γνώμην παντὸς ἐτέρου φιλοπατρίδος ἡμῶν συμπολίτου ὑπὲρ τοῦ κοινῶν καλοῦ ἐνδιαφερομένου. Ὅ,τι ἀρχῆθεν τὸ ἐλλεῖμμα προῆλθεν ἐκ κακῆς διαχειρίσεως γενομένης δαπάνης ἀνωτέρας τοῦ προϋπολογισθέντος ποσοῦ διὰ τὰ ἐξόδα τῶν σχολείων, πιστεύομεν ὅτι οὐδεὶς θέλει εὐρεθῆ ὅστις θὰ διαμφισβήτησῃ τούτο· δαπανῶσα δηλαδὴ ἡ Ἐφορία ἐκείνη, ἡ προκαλέσασα τὸ ἐλλεῖμμα, ἄνευ προδιαγεγραμμένου σχεδίου και χωρὶς νὰ σταθμίσῃ τὰς οικονομολογικὰς δυνάμεις τοῦ σχολειακοῦ ταμείου προβάσα εἰς τὸν διορισμὸν και

εἰς τὴν συμφωνίαν διδασκάλων και εἰς πᾶσαν ἄλλην χρεῖαν δαψιλῶς ἐπαρκούσα εὐρέθη ἐπὶ τέλους εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν ἐξοικονομήσεως ἐξογκωθέντος ἐλλείμματος, και τότε πρῶτον συνήσθάνθη εἰς ποῖον οικονομικὸν βάραθρον ἔφερον ἡ τοιαύτη τοῦ δημοσίου πλοῦτου ἀφειδῆς διασπάθησις· τὸ ἀμάρτημα τῆς Ἐφορίας ταύτης κληρονομικῶς μετεδόθη και εἰς τὰς ἀκολούθους και οὕτω κληρονομοῦσα ἐκάστη Ἐφορία μετὰ τῶν καθηκόντων και τὸ παλαιὸν ἐλλεῖμμα τῆς προκατόχου, μετέδιδεν αὐτὸ εἰς τὴν νέαν, μέχρις οὗ εὐρέθημεν εἰς θέσιν νὰ ἴδωμεν τὸ ἐλλεῖμμα ὁσημέραι ὀγκούμενον και ἀπειλοῦν νὰ διασείσῃ ἐκ βάρων τὴν οικονομικὴν κατάστασιν τῶν ἡμετέρων σχολείων· σωτήριος λοιπὸν ὑπῆρξεν ἡ ληφθεῖσα πρόνοια ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τῶν ἀντιπροσώπων· ἀλλὰ δυστυχῶς σωτήριος μὲν πρὸς ὦραν οὐχὶ δὲ και βίβλικη διὰ πάντα, διότι ὑπολείπεται ἤδη οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ἐλλεῖμμα περὶ τοῦ ὁποίου δέον νὰ ληφθῇ ὁσονούπω σύντομος και ταχεῖα μέριμνα, διότι ἂν ἐφησυχάζοντες ἐπὶ τῆς προσωρινῆς βελτιώσεως τῆς οικονομικῆς καταστάσεως τῶν ἡμετέρων σχολείων δὲν ἐπιστήσωμεν ἐγκαίρως τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος και μεριμνήσωμεν δεόντως, κίνδυνος ὑπάρχει μήπως μετὰ ἐν ἡ τὸ πολὺ δύο ἔτη εὐρεθῶμεν, εἰς ἣν και πρότερον, εἰ και χεῖρονα θέσιν.

Ἐκ τῶν πρῶτων μέτρων ὅπερ καθ' ἡμᾶς δύναται νὰ λάβῃ ἡ ἀντιπροσωπεία πρὸς ἄρσιν και τοῦ ὑπολοίπου ἐλλείμματος συνερχομένη ἐπὶ τούτῳ και ζητοῦσα σπουδαίως περὶ τοῦ πρακτεῦ

καὶ τὸ ὁποῖον καθυποβάλλομεν ἤδη εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινου, εἶναι μέτρον ἴσως βαρὺ διὰ τὸ σῶμα τῶν διδασκάλων ὅπερ θὰ ὑποστῇ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ μέτρου τούτου τὴν θυσίαν, ἀλλ' εἶναι μέτρον ἀσφαλέςτατον. Ὑπολογίζοντες ἔκπτωσιν 5 τοῖς 100 ἐπὶ τοῦ μισθοῦ τῶν διδασκάλων ἀνερχομένου κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1,150 λ. περίπου, ἔχομεν καθαρὰν ἀποφορὰν ἐκ τῆς τοιαύτης κρατήσεως 57 1]2 λίρ. ἤτοι ποσὸν ἀνώτερον τοῦ ἐνὸς τρίτου τοῦ ἐναπομεινάντος ἐλλείμματος, πιστεύομεν δὲ ὅτι καὶ οἱ ἀκαμάτως ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς μορφώσεως τῶν τέκνων ἡμῶν διδάσκαλοι θέλουσιν ἀγογγύστως ὑποστῇ καὶ τὴν θυσίαν ταύτην ἀποδεικνύοντες διὰ μυριστὴν ἴσως φορὰν ὅτι εἶναι ἄξιοι μεγαλειτέρας συμπαθείας καὶ πλειοτέρας παρὰ τῆς κοινωνίας ἐκτιμήσεως· μετὰ τοῦ μέτρου τούτου δύναται νὰ ληφθῇ καθ' ἡμᾶς καὶ ἕτερον, νὰ ἐπιβληθῇ εἰς ἐκάστην ἐνορίαν ἀναλόγως τοῦ μεγέθους αὐτῆς ἕκτακτος συνεισφορὰ ἐκ δύο μέχρι τεσσάρων λιρῶν, εἰσπραχθισομένη ὑπὸ ἐνοριακῶν ἐπιτροπῶν ἐπὶ τούτῳ ἐκλεγομένων καὶ οὕτω τὸ ὄλον πρὸς ἄρσιν τοῦ ἐλλείμματος μέλλον νὰ εἰσπραχθῇ ποσὸν δύναται κατὰ τοὺς ἀσφαλεστάτους ὑπολογισμοὺς νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τῶν 100 λιρῶν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς λοιπὸν τούτους δύναται νὰ καλυφθῇ τὸ μεγαλιέτερον μέρος τοῦ ἐναπολειφθέντος ἐλλείμματος, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἂν μὲν ἢ ἀντιπροσωπεῖα δύναται νὰ ἐξεύρη ἕτερον μέτρον δυνάμενον νὰ ἄρῃ αὐτὸ διὰ παντός, εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ προβῇ ἀμέσως εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μέτρου τούτου, χω-

ρὶς δι' ἀναβολῶν νὰ παρατείνῃ ἐπὶ πλέον τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ· ἂν δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξευρεθῇ τοιοῦτον μέτρον, τότε μόνον κρίνομεν καλὸν νὰ ἀναβληθῇ εἰς αἰσιωτέρας περισταταίς ὅτε ἢ παντελῆς αὐτοῦ ἄρσις δὲν ἤθελε προσκόψει κατ' ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν. Οὕτω καὶ μόνον νομίζομεν δύναται νὰ καλυφθῇ ὁλοσχερῶς τὸ ὑπάρχον ἐλλείμμα καὶ βελτιωθῇ οὕτω ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν ἡμετέρων σχολείων, ἂν ἐννοηται ληφθῇ πρόνοια ὥστε νὰ μὴ παρουσιασθῇ νέον ἐλλείμμα, ἄλλως οὐδὲν ἄλλο πράττομεν ἢ ὑφαίνομεν τὸν Πηνελόπειον ἴστον καταστρέφοντες τὸ ἐπιπὸν ἔτος ὅτι κατὰ τὸ προηγούμενον ἐδημιούργησαν.

Ἐκ τῶν προειρημένων ἐννοεῖ πᾶς τις ὅτι ἀνάγκη κατεπεύγουσα παρίσταται καὶ πάλιν ὅπως ληφθῇ φροντίς πρὸς ἀπόκτησιν προσοδοφόρων κτημάτων τὰ ὁποῖα νὰ ἀποφέρωσι κατ' ἔτος ὀρισμένον ποσὸν πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων ἄλλως πᾶν μέτρον, ὅπερ ἤθελε ληφθῇ πρὸς ἄρσιν τοῦ ἐλλείμματος ἤθελεν ἐξελεγχθῇ ἐκ τῶν ὑστέρων ἑφήμερον, διότι ἀδύνατον διὰ προσωρινῶν μέσων νὰ συντηρηθῇ σχολὴ χωρὶς ἐπὶ τέλους νὰ ταλαντευθῶσι τὰ οἰκονομικὰ αὐτῆς, ἅτινα οὕτως ἢ ἄλλως θέλουσιν ἐπὶ τέλους παρακολουθήσῃ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν [τῆς πόλεως. Μόνον δὲ τὰ ἡμέτερα σχολεῖα παρουσιάζουσι μοναδικὸν παράδειγμα συντηρήσεως ἄνευ μονίμων πόρων· διότι δυστυχῶς ἡ ἡμέτερα πατρίς μὲν ἀπὸ τῶν κριμαϊκῶν εἰσελθούσα εἰς τὸ ἐμπορικὸν στάδιον δὲν ἔσχεν οὔτε τὸν

ἀπαιτούμενον χρόνον οὔτε τὴν εὐτυχίαν νὰ γεννήσῃ πολυτάλαντα τέκνα ἅτινα ἀποδιδόντα, ὡς τόσοι ἄλλοι μεγάθυμοι ὁμογενεῖς τὰ τροφεῖα τῇ φιλημητρὶ ἤθελον προικίσει διὰ πλουσίων κληροδοτημάτων τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην συναισθανθέντες καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλοπάτριδες ἡμῶν συμπολιτῆται ἴδρυσαν πρὸ εἰκοσαετίας φιλεκαταγωγικὴν ἀδελφότητα σκοποῦσαν τὴν ἐξεύρεσιν μονίμων πόρων διὰ τῆς ἀποκτήσεως προσοδοφόρων κτημάτων καὶ οὕτω τὸ ἔργον ὅπερ ἤθελε διαπραξῆναι ἡ γενναιοδωρία ἐνὸς ἢ δύο βαθυπλούτων τῆς πατρίδος τέκνων κατάρθωσεν ἡ σύμπνοια καὶ ἀδελφικὴ συνεργασία πολλῶν φιλοπατρίδων συμπολιτῶν. Ἡ Ἀδελφότης ὅμως αὕτη μεθ' ὅλην τὴν ἀξιεπάρινον προθυμίαν τῶν ἀξιοτίμων αὐτῆς μελῶν δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ μόνῃ εἰς τὴν δημιουργίαν μονίμων πόρων δι' ὧν ἤθελον συντηρηθῇ τὰ ἡμέτερα σχολεῖα, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἡ κατάστασις τῶν ἡμετέρων σχολείων ἤθελε μείνει ἐσαεὶ στάσιμος. Ἀλλ' εἶναι δυνατόν τοῦτο; ἢ μάλλον εἶναι τοῦτο ἔργον ἀξιεπάρινον διὰ τὴν ἡμέτεραν πόλιν; αὐτὴ ἢ φυσικὴ φορὰ τῶν πραγμάτων καὶ ὁ αἰώνιος καὶ ἀναλλοίωτος φυσικὸς νόμος τῆς ἀκμῆς καὶ παρακμῆς τῶν ἀνθρωπίνων δὲν ἐπιτρέπουσι τὸ τοιοῦτον. νὰ εἴπωμεν δὲ ὅτι ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς ἀκμῆς ἡμῶν καὶ τὰ νῦν παρακμάζομεν, ἡμεῖς· οἵτινες ὡς κοινότης ὑπὸ τῆν ἔποψιν τῆς καθόλου μορφώσεως ὑρισκόμεθα εἰς τὴν πρωτογενῆ κατὰ

σας τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως; Ἐκ τούτων λοιπὸν ἐξάγεται ὅτι δεόν νὰ ἐργασθῶμεν καὶ νὰ ἐργαζώμεθα οὐχὶ μόνον πρὸς συντήρησιν τῶν ὑπαρχόντων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ διὰ μέσων προχείρων καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐφημέρων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προαγωγὴν καὶ τὴν βελτίωσιν αὐτῶν διὰ μονίμων καὶ σταθερῶν πόρων διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ πραγματικὴ φιλοπατρία, ἡ πραγματικὴ καὶ εὐκρινὴς ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς πατρίδος μέριμνα καὶ φροντίς. Καὶ πέρουσι καὶ ἐφέτος ἐπανειλημμένως ἐγραψόμεν πῶς διὰ μικρᾶς ἀναλόγως δαπάνης εἶναι δυνατόν τὰ σχολεῖα ἡμῶν νὰ ἀποκτήσωσι κτηματικὴν περιουσίαν καὶ οὕτως νὰ μονιμοποιηθῶσιν οἱ πόροι αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἐδραϊότερον. Ὑπάρχουσι τρία γήπεδα τριῶν παρεκκλησιῶν, τὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τὸ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἐν τῇ αὐτῇ συνοικίᾳ καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου ἀνήκον εἰς τὴν συνοικίαν τῆς ἁγίας Μαρίνης, τρία γήπεδα ἐπικαιρότατα, ἐφ' ὧν δύναται νὰ οἰκοδομηθῶσι προσοδοφόρα κτήματα ἀποφέροντα οὐ μικρὰν πρόσδοτον δυνάμενην καὶ εἰς τὴν συντήρησιν καὶ τὴν βαθμιαίαν προαγωγὴν τῶν σχολείων ἱκανῶς νὰ ἐπαρκέσῃ ἐν τούτοις οὐδεμία φροντίς μέχρι τοῦδε κατεβλήθη πρὸς χρησιμοποίησιν τῶν γηπέδων τούτων· τὸ δὲ λυπηρὸν εἶναι ὅτι καὶ χρηματικὸν κεφάλαιον ὑπάρχει δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς ἀφετηρία τοῦ ἔργου, τὸ ἀποταμίευμα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Μαρίνης καὶ ὅπερ πιστεύομεν οἱ κα-

λοι τῆς συνοικίας ταύτης ἐνορίζεται, οἵτινες διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς φειδοῦς κατάρθρωσαν νὰ ἀποταμιεύωσιν οὐ μικρὸν ποσόν, δὲν θέλουσιν ἀρνηθῆ νὰ διαθέσωσιν ὑπὲρ τοιοῦτου ἔρου σκοποῦ· ἔπειτα καὶ τὰ χρήματα τοῦ νεκροταφείου πῶς ἄλλως σκοπιμώτερον δύνανται νὰ διατεθῶσιν ἢ ὑπὲρ τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν γηπέδων τούτων; Τέλος καιρὸς εἶναι, ἀδελφοὶ συμπολίται, εἰς οὓς δὲν ἀρνούμεθα οὔτε φιλοπατρίαν οὔτε διακαῆ πρὸς τὰ καλὰ ζῆλον, καιρὸς εἶναι νὰ ἐργασθῶμεν δραστηρίως ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τῆς ἡμετέρας πατρίδος, διότι οὔτε Συλλόγους φιλεκπαιδευτικοὺς ἔχομεν, οὔτε βαθυταλάντους ὁμογενεῖς, οἵτινες θὰ μεριμνήσωσιν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν καθιδρυμάτων, ἀλλὰ πᾶν ὅ,τι καλὸν μέλλει νὰ γείνη καὶ εἶναι ἀνάγκη διὰ νὰ γείνη ὑπὲρ τῆς φιλότατης πατρίδος ἐναπόκειται εἰς τὴν ἰδίαν ἡμῶν πρωτοβουλίαν, εἰς τὴν ἰδίαν ἡμῶν φιλοπατρίαν καὶ τὸν πρὸς τὰ καλὰ διακαῆ ζῆλον, ὃν θὰ αἰσθανθῶμεν θερμαίνοντα τὰ στήθη ἡμῶν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

— Ἀφίκετο ἐκ Βακοῦ ὁ συμπολίτης ἡμῶν κύριος Παναγιώτης Θεοφυλάκτου. Συγχαίρομεν αὐτόν, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς συνεταίρους διὰ τὸ αἷτιον πέρασ, ὅπερ ἔλαβεν ἢ ἐπιχειρηματικὴ ἐπίνοια ἢ συνέλαβον τῆς καθελκύσεως ἀποκινήτων ἐν τῇ Κασπίᾳ μὴ ὑπαρχόν-

των πρότερον. Ἡ ἐπιχείρησις μετὰ πολλὰς περιπετείας ἐστέφη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας καὶ δύο ἀτόμοις τῆς εταιρίας, ἀπαρτιζομένης ἐκ τῶν ἀδελφῶν Θεοφυλάκτου, Φωκίανος Κούση καὶ Παναγ. Βασιλειάδου, ἐπεραιώθησαν ἤδη εἰς Κασπίαν, ἀφ' οὗ ὄλον τὸ ἀπὸ Πετροπόλεως μέχρι Κασπίας μακρὸν διάστημα διήλθον διασχίζοντα πλωτοὺς ποταμοὺς καὶ διώρυγας. Εἶναι ἄξιοι παντὸς ἐπαίνου διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην καὶ τὴν πρόδοον ἐν γένει, ἣν ἐπετέλεσαν ἐν βραχεῖ ὅλως χρονικῶ διαστήματι οἱ εὐέλπιδες οὔτι καὶ πλήρεις μέλλοντος συμπολίται ἡμῶν.

— Ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ Νεολόγῳ εἰς τρία κατα συνέχειαν φύλλα μακροσκελῆ ἔκθεσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐθνικῶν πραγμάτων τῆς ἐπαρχίας Τραπεζοῦντος, ἧς ἡ συνέχεια μέλλει ὅσον οὐπω νὰ δημοσιευθῆ εἰς ἕτερον φύλλον. Καί τοι ἀγνοοῦντες τίς ὁ γράφων δὲν δυνάμεθα ὅμως εἰ μὴ νὰ ἐπαινέσωμεν τὸν ἄνδρα διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ διὰ τὸ ἔργον ὅπερ προδίδει ἀληθῶς ἐπιμονὴν καὶ ἐργασίαν οὐ μικράν. Διαφωνοῦμεν δὲ μόνον εἰς μέρη τινὰ τῆς ἐκθέσεως καὶ πρὸ πάντων, ὡς πρὸς τὴν ἀπογραφὴν τῶν Ἑλληνικῶν οἰκιῶν, διότι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν καθ' ἡμᾶς ἀνέρχεται τοῦλάχιστον εἰς 1,000, ἀφ' οὗ μόνον αἱ Ἀρμενικαὶ μετὰ τῶν Ἀρμενοκαθολικῶν κατὰ τὴν ἔκθεσιν ἀνέρχονται εἰς 680· ἀλλὰ ἡ ἀπογραφὴ γενομένη φαίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιχορηγήσεως εἶναι ἐσφαλμένη· ὡσαύτως δὲν συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ γράφοντος τὴν ἔκθεσιν ὅτι οὔτε ἡ παρούσα γενεὰ τῶν

εἰς Ῥωσσίαν μεταναστευσάντων ὁμογενῶν θέλει διατηρήσει τὸν ἐθνισμόν· ἀπόδειξις ὅτι καὶ οἱ πρὸ δύο γενεῶν κατὰ τὸν Ῥωσσο-τουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1828 μεταναστεύσαντες διατηροῦσιν εἰς ἐτι καὶ τὸν ἐθνισμόν καὶ τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν. Ἐν τέλει ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ ἔκθεσις αὕτη εἶναι ἔργον καθ' ὅλα ἀξιέπαινον καὶ ἀποδεικνύει τὴν φιλοπατρίαν τοῦ γράψαντος.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἀφίκετο ἐκ Γαλλίας καὶ αὐθμερὸν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα ὁ ἰατρός κ. Μιλτιάδης Παπαδόπουλος, Κερασούντιος. Ὁ κύριος Παπαδόπουλος σπουδάσας εὐδοκίμως τὴν ἰατρικὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ἠξιώθη τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος μετὰ τοῦ βαθμοῦ *Miar kalōs* καὶ πολλῶν ἐπαίνων, ἀπῆλθε μετέπειτα εἰς Γαλλίαν ἐνθα ἐτελειοποίησε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐπὶ τριετίαν. Συγχαίρομεν αὐτόν ἐκ καρδίας καὶ εὐχόμεθα αὐτῷ ἐπιτυχίαν καὶ εἰς τὸ πρακτικὸν στάδιον, ὅπως ἠθέλωμεν εὐχηθῆ νὰ ἴδωμεν αὐτόν ἀποκαθιστάμενον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει.

— Συνιστῶμεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κοινοῦ τὴν κατωτέρω εἰδοποίησιν τῆς ἀξιότιμου Ἐφορίας τῶν σχολείων, καθ' ἣν ἡ ἐναρξίς τῶν μαθημάτων γίνεταί ὀριστικῶς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου. Δέον ὅθεν ἀπὸ τοῦδε νὰ φροντίσωσιν οἱ γονεῖς νὰ ἐφοδιάσωσι τὰ τέκνα των δι' εἰσιτηρίων, ὅπως μὴ παρεμβάλη πρόσκομμα εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐφορίας ἢ ἄτακτος τῶν εἰσιτηρίων, προ-

μήθεια καὶ ἐπιφέρει ἐμπόδιον εἰς τὴν τακτικὴν λειτουργίαν τοῦ σχολειακοῦ προγράμματος, ἀρθῶσι δὲ ἐπὶ τέλος αἱ ἀτοπίαι αἵτινες ἀναγκαιῶς συμβαίνουσιν ἐκ τῆς μὴ παραδοχῆς εἰς ἐγγραφὴν τῶν μαθητῶν τῶν μὴ φερόντων εἰσιτηρίων.

— Ἐξεδόθη ἀγγελία διὰ τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν Ἱστορίας τῆς Ἀμισοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « Ἀμαζονίδος » ἣν συνεγράψεν ὁ ἐξ Ἀμισοῦ κ. Χαράλαμπος Παπαγεωργιάδης· τὴν δαπάνην τῆς ἐκδόσεως ἀνέλαβεν ἡ Δημογεροντία Ἄνω Ἀμισοῦ σκοποῦσα νὰ ἐκδώσῃ τὸ ἔργον ὑπὲρ τῶν σχολείων τῆς Κοινότητος.

— Ἀρίστη ὑπῆρξεν ἡ κατὰ προτροπὴν τοῦ ἀξιότιμου διευθυντοῦ τῶν σχολείων ληφθεῖσα ἀπόφασις τῆς Ἐφορίας πρὸς εὐρυσιν τῆς αὐλῆς τοῦ σχολείου· ἐγένετο αὕτη ἤδη ἱκανῶς εὐρεῖα διὰ κρημνίσεως τοῦ διαχωρίζοντος τὴν κυρίως αὐλὴν ἀπὸ τοῦ ἐγγύς κήπου τοῖχου ἢ δὲ κυκλοφορία τῶν μαθητῶν ἐκτὸς τῆς αὐλῆς θέλει γείνει ἀνέτως κατὰ τὰς ὥρας τῆς διαλύσεως· ἀλλὰ δυστυχῶς περὶ γυμναστικῆς οὐδὲν μέτρον ἐλήφθη καὶ εἶναι λυπηρὸν ὅτι τοσοῦτον παρημελήθη τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ μαθήματος, ὅπερ ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς καθόλου παιδείσεως.

— Πρὸς τοὺς ἐκασταχοῦ ἀξιότιμους ἀνταποκριτὰς τοῦ ἡμετέρου Περιδικιοῦ.

Εἰσερχόμενοι εἰς τὴν δευτέραν περιόδον τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἡμετέρου φύλλου, καλὸν κρίνομεν νὰ ἀναγγελλομεν εἰς τοὺς ἀξιότιμους ἀνταποκριτὰς ἡμῶν, ὅτι ὅστις ἐξ αὐτῶν ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀσχολιῶν ἢ ἄλ-

λης τινός αιτίας δὲν θέλει τὰ ἀναλάβη καὶ διὰ τὸ δεύτερον ἔτος τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνταποκριτοῦ παρακαλεῖται τὰ καταστήσει τοῦτο ἡμῶν γνωστὸν, ὅσον ἔρεσι τάχιον, ὅπως ληφθῆ φροντίς ἐγκαίρως διὰ τὰ περαιοτέρω. Ἐκφράζομεν δὲ αὐτοῖς τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν εὐχαριστίας διὰ τὴν μέχρι τοῦδε προθυμίαν ἣν ἔδειξαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰδοποιούνται οἱ γονεῖς καὶ κηδεμόνες τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ὅτι τὴν 7 ἡν Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. γίνεται ἔναρξις τῶν μαθημάτων τοῦ τε κεντρικοῦ παιδαγωγείου καὶ τῶν προαστείων ὡς τοῦ παρθεναγωγείου [καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου, ἡ δὲ τακτικὴ τῶν μαθημάτων διδασκαλία ὀριστικῶς ἀπὸ τῆς 14 ἡς τοῦ αὐτοῦ μηνός. Προσκαλοῦνται ὅθεν οἱ γονεῖς, ὅπως γέλνῳσι δεκτὰ εἰς τὸ σχολεῖον τὰ τέκνα των, νὰ ἐφοδιάσωσιν αὐτὰ ἐγκαίρως δι' εἰσιτηρίων.

Ἐν Τραπεζοῦντι τῆς 31 Αὐγούστου 1881.

(Ἐκ τοῦ γραφείου τῆς Ἐφορίας).

Αἶνιγμα.

Εἰς τὴν θέαν μου ἀπλοῦται
Μαγικὴ ἢ κτίτις πᾶσα
Καὶ ἡ φύσις μ' ἐγκολποῦται
Ἐκ τοῦ σκότους ἀναστᾶσα.

Ἄν τὸ μέσον ἀφαιρέσης
Ὅργανον τεκτονικόν
Εἰς τὰ τόσα θὰ προσθέσης.
Μὴ δὲν εἶμαι φονικόν;

Λύσις τοῦ προηγουμένου αἰνίγματος
Ἴρις-ρίς.

Πρῶτος ἔλυσεν αὐτὸ ὁ κ. Π. Μεταλλεΐδης.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

— ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ. Σύγγραμμα ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ τυπογραφείου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτος Α'. 1881.

— ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Σύγγραμμα Περιοδικὸν ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνός ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ἐπιστημονικοῦ Συλλόγου ἐν Ἀθήναις ἔτος Β' ον 1888.

— ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ. Περιοδικὸν οἰκογενειακὸν ἐκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις. Ἐτος Α' ον 1881.